

باسمه تعالی

آیین نامه نشست های علمی پژوهشی

مؤسسه موضوع شناسی احکام فقہی

اردیبهشت ۹۵

بسمه تعالی

مقدمه:

در راستای اجرای منویات رهبر معظم و فرزانه‌ی انقلاب اسلامی^(مدظله العالی)، مندرج در نامه‌ی ایشان به جمعی از دانش‌آموختگان حوزه‌ی علمیه در تاریخ ۸۱/۱۱/۱۶ و تأکیدات مکرر معظم‌له مبنی بر ضرورت راه‌اندازی کرسی‌های مناظره، نقد، نظریه‌پردازی و آزاداندیشی در مراکز علمی، آیین‌نامه نشست‌های علمی پژوهشی "مؤسسه موضوع‌شناسی احکام فقهی" شامل کرسی‌های آزاداندیشی، نظریه‌پردازی، هم‌اندیشی، مناظره و نقد، تدوین و بومی‌سازی گردیده است که پس از تصویب مبنای عمل قرار خواهد گرفت.

فصل اول: کلیات

(۱) اهداف برگزاری نشست‌های علمی

- ۱/۱- ارائه مباحث و یافته‌های پژوهش‌های موضوع‌شناسانه.
- ۱/۲- افزایش و ارتقای توانایی‌های علمی گروه‌های پژوهشی و پژوهشگران جهت شناخت موضوعات.
- ۱/۳- بسط و ترویج موضوع‌شناسی احکام فقهی.
- ۱/۴- تقویت روحیه پژوهش، نقد و مناظره.
- ۱/۵- تقویت فرایند فرهنگ تولید اندیشه در خصوص موضوع‌شناسی احکام فقهی.
- ۱/۶- تضارب آراء و تبیین تدریجی موضوعات علمی در فرایند برگزاری موفق و قانونمند کرسی‌ها.
- ۱/۷- تقویت و توسعه فضای استدلالی، خود اتکایی فکری و تفکر خلاق و رشد فرهنگ نقد پذیری بین پژوهشگران در امر موضوع‌شناسی احکام فقهی.
- ۱/۸- تشویق پژوهشگران به مطالعه و تفکر بیشتر در راستای موضوع‌شناسی و توسعه محدوده‌ی استنباطات فقهی.
- ۱/۹- رفع ابهامات و شبهات علمی با تبیین دقیق موضوعات مورد نظر و دریافت پاسخ علمی و منطقی.

(۲) منظور:

ایجاد وحدت رویه در برگزاری جلسات نشست علمی پژوهشی (کرسی‌های آزاداندیشی، نظریه‌پردازی، هم‌اندیشی، مناظره و نقد)، همچنین امکان برخورداری حداکثری از ظرفیت‌های علمی، پژوهشی، پژوهشگران و اساتید حوزوی و دانشگاهی.

۳) تعاریف و اختصارات

۳/۱- مؤسسه: مؤسسه موضوع‌شناسی احکام فقهی.

۳/۲- شورای علمی گروه: به مجموعه‌ای اطلاق می‌شود که در یکی از رشته‌های خاص علمی، کاربردی و یا حوزه‌های میان رشته‌ای در چارچوب وظایف مؤسسه به پیشنهاد مدیر گروه و تأیید معاون پژوهش با یکی از گروه‌های پژوهشی همکاری داشته باشد.

۳/۳- نشست‌های علمی: منظور کرسی‌های آزاداندیشی، نظریه‌پردازی، هم‌اندیشی، مناظره و نقد دستاوردهای مؤسسه موضوع‌شناسی احکام فقهی می‌باشد.

۳/۴- کرسی آزاداندیشی: نشستی است که در آن افرادی از صاحب‌نظران به صورت آزاد، نظام‌مند، عقلایی و منطقی و در چارچوب ادب و تشخیص، در باب موضوعات احکام فقهی و در حضور حضار (مدعوین) به اظهار نظر و تبادل آراء و گفتگو به صورت مستند و مستدل، می‌پردازند.

۳/۵- نظریه‌پردازی: ارائه‌ی نظریه‌های علمی جدید که محصول مطالعه و پژوهش روش‌مند و برخوردار از سطح علمی لازم بوده، دارای مبانی علمی و منطقی، فرضیه‌محتمل و دلایل کافی اطمینان‌آور و ساختار علمی مناسب و کاربرد در خور باشد.

۳/۶- هم‌اندیشی: جلسه‌ای است که در آن صاحب‌نظران، استادان و نخبگان دانشگاهی و حوزوی پیرامون موضوعی مشخص در حوزه مسائلی همچون، نیازهای اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی به بحث و گفتگو پرداخته و تلاش می‌کنند تا به راهکارهای علمی و عملیاتی در موضوع مربوطه دست یابند، به گونه‌ای که راهکارهای به دست آمده برای مسئولان و برنامه‌ریزان نهادها، دستگاه‌ها و سازمان‌های مرتبط با موضوع مفید بوده و گره‌گشای مسائل و مشکلات آنان باشد.

۳/۷- مناظره: به گفتگوی رو در روی دست‌کم دو صاحب‌نظر درباره مکتب، مسئله، موضوع، نظریه و اثر علمی اطلاق می‌شود که از تمامی مختصات نقد علمی برخوردار باشد.

۳/۸- نقد: استقراء مستدل، متقن و مستند مجموعه‌ای از معایب و نواقص نظر و نظریه یا اثر علمی، در مسیر ابطال یا تکمیل آن، با رعایت ادبیات رشته‌ی علمی مربوط و با منطق و رعایت اخلاق‌مداری، که از چارچوب نظری و ساختار علمی روشن برخوردار باشد.

۳/۹- نوآوری: به ارائه نظریه، پرسش، پاسخ، نقد، تبیین، یا روشی نوین در باب یک نظر، موضوع یا مسئله‌ای کهن و نو اطلاق می‌شود.

۳/۱۰- نشست‌های تخصصی: جلسه‌ای است که در آن به ارائه بحث با موضوعی خاص و مشخص پرداخته می‌شود؛ این نشست از سوی نهاد ستادی تخصصی معاونت پژوهش، با همکاری نهادهای مستقل مرتبط با موضوع، برای تبیین و شناخت موضوعات احکام فقهی برگزار می‌شود.

فصل دوم: فصول متن

ماده (۱) انواع کرسی‌ها به لحاظ کارکرد:

۱/۱- کرسی نظریه‌پردازی موضوع‌شناسانه

۱/۲- کرسی نقد موضوع‌شناسانه

۱/۳- کرسی آزاداندیشی موضوع‌شناسانه

۱/۴- کرسی‌هایی که هدف آنها تولید علم و اندیشه‌های نو بوده، به دو صورت زیر برگزار می‌شود:

الف) به صورت نظریه‌پردازی یک طرفه و با پرسش و پاسخ.

ب) به صورت دوطرفه و مناظره.

تبصره ۱: کرسی‌های آزاداندیشی، نظریه‌پردازی، هم‌اندیشی، مناظره و نقد در چارچوب نظام‌نامه و آیین‌نامه‌های «هیأت حمایت از کرسی‌های نظریه‌پردازی» و مناظره (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی) برگزار خواهد شد.

تبصره ۲: ارائه دهندگان مباحث علمی می‌بایست دارای شرایط تعهد، تخصص و وزانت علمی کافی در حوزه مورد بحث باشند.

تبصره ۳: کرسی نظریه‌پردازی با رعایت دستورالعمل و ضوابط مربوط و تصمیم هیأت نظارت که متعاقباً دستورالعمل اجرایی آن تهیه و ابلاغ می‌گردد، قابل اجراء می‌باشد.

ماده (۲) ضوابط عمومی برپایی نشست‌های علمی

۲/۱- نشست‌های علمی باید با پیشنهاد مدیر گروه و تأیید معاون پژوهش برگزار گردد.

۲/۲- صلاحیت علمی و توانایی دبیر، منتقد و ارائه دهنده نشست علمی باید مورد تأیید معاون پژوهش باشد.

۲/۳- نشست‌های علمی باید با سیاستهای مؤسسه انطباق داشته باشد.

۲/۴- نشست‌های علمی باید حتی المقدور منجر به تقریب آراء، موضوع‌شناسانه احکام فقهی و رافع ابهامات و معضلات موضوع شناسی فقهی گردد.

۲/۵- نشست‌ها علمی باید به تحکیم نظرات و تقویت و غنای هر چه بیشتر یافته‌های موضوع‌شناسانه منجر گردد.

۲/۶- فرایند برگزاری کرسی‌ها باید به تعامل گفتمانی که بارزترین ویژگی‌های آن به شرح زیر خواهد بود منجر شود:

الف) نمایاندن دانایی محوری، مستند گویی، مسالمت جویی و محترم انگاری آراء اشخاص در اثناء گفتگوها.

ب) به نمایش گذاشتن مدارا، عدالت و تساوی گفتاری و انصاف مداری و عدالت محوری در جریان گفتگوها و داوری میان حامی و منتقد مباحث.

ج) نشست‌های علمی باید منجر به آشکارسازی شود و پای‌بند به اصول موضوعه شریعت محمدی

(صلی الله علیه و آله و سلم)، سیره اهل بیت عصمت و طهارت (علیهم السلام) و مبانی انقلاب اسلامی و

حوزه مرجعیت معظم شیعه باشد.

د) اختصاص محوریت مباحث در نشست‌های علمی، باید پیرامون موضوع شناسی احکام فقهی باشد.

ترکیب اختیارات و وظایف

ماده ۳) هیأت نظارت بر اجرای نشست‌های علمی

۳/۱- ترکیب هیأت نظارت:

- الف) رئیس یا قائم‌مقام مؤسسه به‌عنوان رئیس هیأت نظارت.
- ب) معاون پژوهش به‌عنوان عضو و نایب‌رئیس علی‌البدل.
- ج) مشاور منتخب رئیس مؤسسه به‌عنوان عضو.
- د) مدیر پژوهش به‌عنوان عضو.
- هـ) کارشناس مسئول خدمات پژوهشی و همکاری‌های علمی به‌عنوان عضو و دبیر جلسات.
- و) مدیر روابط عمومی و امور بین‌الملل به‌عنوان عضو.
- ز) مدیر اداری مالی به‌عنوان عضو.

۳/۲- وظایف هیأت نظارت بر نشست‌های علمی:

- الف) سیاست‌گذاری کلان برگزاری نشست‌ها.
 - ب) تدوین و تصویب برنامه علمی نشست‌ها.
 - ج) تعیین برنامه و بودجه نشست‌ها.
 - د) تعیین مجری، داور و ناقدین نشست‌ها در چارچوب ضوابط و مقررات.
 - هـ) اتخاذ راهبردها و راهکارهای رفع موانع و تسهیل برگزاری نشست‌ها.
 - و) حمایت، هدایت، نظارت و ارزیابی کلی بر نشست‌های برگزار شده توسط گروه‌های پژوهشی و رتبه‌بندی آنها در پایان هر سال.
- تبصره ۱:** تدوین پیش‌نویس ضوابط و مقررات مورد نیاز و دستورالعمل‌های مرتبط و اصلاح مقررات هر نشست و به‌منظور سیر مراحل تصویب در طرح و برنامه و بودجه صورت می‌گیرد.

ماده ۴) هیأت اجرایی و برگزارکننده نشست‌های علمی

۴/۱- ترکیب هیأت اجرایی کرسی‌ها:

- الف) معاون پژوهش به‌عنوان رئیس نشست.
- ب) مدیر گروه به‌عنوان نایب‌رئیس کرسی.
- ج) مجری، داور و ناقدین نشست.
- د) مدیر پژوهش به‌عنوان عضو.
- هـ) کارشناس مسئول خدمات پژوهشی و همکاری‌های علمی به‌عنوان دبیر هیأت و عضو.
- و) کارشناس ارتباطات علمی به‌عنوان عضو.
- ز) یک نفر از دبیران گروه‌های پژوهشی (به فراخور گروه متقاضی برای کرسی برگزاری که به‌عنوان دبیر تعیین می‌شود) به‌عنوان عضو.

۴/۲- وظایف هیأت اجرایی نشست‌ها:

الف) اجرای مصوبات هیأت نظارت.

ب) برنامه‌ریزی و اولویت‌بندی به منظور تشکیل منظم و قانونمند نشست‌ها.

ج) نظارت بر روند برگزاری نشست‌ها.

ه) تعیین مدعوین نشست‌ها در چارچوب ضوابط و مقررات از حیث نصاب و توازن علمی نشست‌ها.

و) ارزیابی و رتبه‌بندی نشست‌های برگزار شده و ارائه گزارش به هیأت نظارت.

ز) بررسی و رسیدگی به پیشنهادات و انتقادات مربوطه.

ماده ۵) وظایف دبیر هیأت‌های نظارت و اجرایی نشست‌های علمی

۵/۱- اعلام دستورکار و دعوت از اعضاء برای شرکت در جلسات هیأت.

۵/۲- طبقه‌بندی پرونده‌ها، ثبت و نگهداری اسناد و مکاتبات و تشکیل نظام بایگانی.

۵/۳- دریافت درخواست کتبی افراد متقاضی کرسی و برنامه آن اشخاص حقیقی یا حقوقی برابر

چارچوب پیش بینی شده این آیین‌نامه و طرح آن‌ها در جلسات رسمی هیأت.

۵/۴- ابلاغ تصمیم هیأت به صورت مکتوب به متقاضی نشست.

۵/۵- تنظیم صورتجلسات و انجام مکاتبات ضروری.

۵/۶- تدوین گزارش عملکرد جلسات هیأت.

۵/۷- مدیریت محتوایی نشست و تذکر به طرفین شرکت‌کننده‌ای که خارج از موضوع نشست بحث می‌کنند.

۵/۸- جمع‌بندی نظرات اعلام شده.

۵/۹- انجام سایر امور محوله.

ماده ۶) تدابیر و مستندات:

۶/۱- نشست‌های علمی پژوهشی به دو صورت روتین سالانه و موردی به شیوه زیر اجراء می‌شوند:

الف) نشست‌های روتین که هر یک از گروه‌های پژوهشی می‌بایست در هر سال حداقل ۱ تا ۲ نشست

علمی برگزار نمایند که لیست عناوین نشست‌ها می‌بایست توسط معاونت پژوهش آماده شده و جهت

تصویب به ریاست مؤسسه ارائه گردد.

ب) نشست‌های علمی پژوهشی موردی که این نشست‌ها نیز می‌بایست بنابه تشخیص مسئولین ذیصلاح

تعیین و سپس از سیر مراحل تصویب به مورد اجراء درآید.

۶/۲- نشست‌های علمی پژوهشی می‌بایست هدفمند، نظام‌مند و دارای دستاوردهای علمی مشخص بوده و

مشروح اخبار برگزاری آن‌ها در سایت مؤسسه و برگزاری و مشروح سخنرانی‌های آن نیز در فصلنامه

قابل نشر باشد.

۶/۳- به منظور غنا بخشیدن به محتویات نشست‌ها و امکان بهره‌گیری علمی از مباحث مطروحه در آن، می‌بایست مدعوین سخنران، نقاد و یا نظریه‌پرداز از افراد خبره و صاحب‌نظر انتخاب شده و مباحث ارائه شده نیز قابل اثبات و دارای اعتبار علمی و حقوقی لازم باشد.

۶/۴- در مباحث علمی پژوهشی می‌بایست از ورود به مباحث سیاسی و یا جناحی اکیداً پرهیز نمود و حیطه‌های اخلاقی و تربیتی کاملاً رعایت شود.

۶/۵- مدعوین نشست‌ها، متناسب با سطح و گرایش تحصیلات انتخاب شده و ترجیحاً از اعضای مؤسسه باشند.

دستورات اجرایی:

ماده ۷) جلسات هیأت نظارت نشست‌های علمی

۱/۷- جلسات هیأت نظارت با حضور نصف به علاوه یک نفر از اعضاء، رسمی است و مصوبات آن می‌بایست به تصویب رئیس مؤسسه یا قائم مقام ایشان برسد.

ماده ۸) درخواست‌ها و رسیدگی به آنها

۱/۸- تمامی اشخاص حقوقی و حقیقی با ارائه طرح و برنامه مدون و مستدل می‌توانند درخواست خود را به دبیر ذیربط هیأت ارائه نمایند.

تبصره ۱: متقاضی می‌بایست درخواست فرد را در قالب فرم مربوطه به دبیرخانه هیأت اجرایی کرسی‌ها ارائه و رسید دریافت نماید و دبیر موظف است حداکثر ظرف مدت دو ماه اعلام نظر و نتیجه درخواست را پس از بررسی مرجع ذیصلاح اعلام نماید.

ماده ۹) مجری

۹/۱- شرایط مجری:

الف) اشتهار به حسن شهرت.

ب) شرایط مجری علاوه بر شرایط عمومی، گرایش خاص جناحی و حزبی نداشته باشد و توانایی لازم در مدیریت جلسه را داشته باشد.

۹/۲- وظایف مجری:

الف) اعلام موضوع، ضوابط برگزاری و الزامات ارائه‌ی دیدگاه در نشست.

ب) معرفی مختصر طرفین و داور.

ج) مدیریت زمان برای صحبت هر فرد و اختصاص وقت برابر به طرف‌های گفتگو.

د) رعایت مفاد این آیین نامه در جلسه نشست.

ماده ۱۰) منتقد

۱۰/۱- شرایط ناقد:

الف) نسبت به موضوع احاطه داشته باشد.

ب) ترجیحاً از اعضای گروه‌های پژوهشی متقاضی برپایی نشست باشد.

ج) مورد وثوق و اعتماد حوزه علمیه و مؤسسه باشد.

ماده ۱۱) روش و مراحل اجرایی کرسی

۱۱/۱- تلاوت آیاتی از قرآن مجید.

۱۱/۲- خیرمقدم و معرفی گروه موافق و منتقد موضوع به حضار و بیان ضوابط حاکم بر برگزاری نشست به صورت مختصر توسط مجری.

۱۱/۳- طرح مختصر موضوع توسط داور حداکثر به مدت ۱۰ دقیقه.

۱۱/۴- ارائه نظر و یا ایراد سخنرانی.

۱۱/۵- طرح سؤال کتبی یا شفاهی حضار به صورت محدود.

۱۱/۶- جمع‌بندی داور.

تبصره ۱: دبیر هیأت اجرایی نشست موظف است عندالزوم یک جلسه هماهنگی را با حضور کلیه موافقین و منتقدین موضوع به همراه مجری و داور قبل از جلسه نشست برگزار نموده و نسبت به انجام موارد زیر اقدام نماید:

الف) ابلاغ آیین‌نامه جلسه به گروه موافق و منتقد.

ب) تصمیم‌گیری در مورد مدت زمان جلسه، نحوه تقسیم وقت، شروع‌کننده بحث و دیگر اجزاء جلسه.

تبصره ۲: مخاطبین این جلسات حسب مورد کلیه طلاب، فضلا، و متخصصان بحث مربوطه می‌باشند.

فصل سوم: دستورات هماهنگی

الف) آیین‌نامه توسط مدیر طرح و برنامه و بودجه تنظیم، آماده سازی و ابلاغ می‌گردد.

ب) گیرندگان ردیف اول (واحدهای مستقل تابعه ریاست مؤسسه) و گیرندگان ردیف دوم (زیر مجموعه گیرندگان ردیف اول مؤسسه)، ابلاغ آیین‌نامه را دریافت و آن را مبنای انجام مکاتبات خود قرار خواهد داد.

ج) مدیرکل فناوری اطلاعات و ارتباطات موظف به ایجاد امکاناتی مناسب جهت اعمال آیین‌نامه و اجرای بهینه آن در اتوماسیون می‌باشد.

د) مدیرکل طرح و برنامه و بودجه می‌بایست نسبت به اجرای بهینه ابلاغیه، به صورت فصلی کنترل و نظارت نماید.

فصل چهارم: سؤالات

۱) آیا آیین‌نامه ابلاغی را مشاهده و دریافت فرموده‌اید؟

۲) زمان دریافت ابلاغیه، در چه تاریخی بوده است؟

۳) آیا مفاد ابلاغیه برای گیرنده محترم واضح بوده و ابهامی ندارد؟

ماده ۱۲) سایر موارد

۱۲/۱- هزینه‌های برگزاری نشست‌ها حسب مورد بر عهده مؤسسه موضوع‌شناسی احکام فقهی می‌باشد و مؤسسه مکلف است همه ساله اعتبار مشخصی را برای برگزاری مطلوب نشست‌ها در بودجه مؤسسه منظور نماید.

تبصره ۱: نشست‌هایی که به صورت مشترک فی‌مابین مؤسسه و سایر مراکز و سازمان‌های مشابه برگزار می‌شوند، هزینه‌های آن نیز به صورت مشترک تأمین خواهد شد.

۱۲/۲- در سایر موارد پیش‌بینی نشده، هیأت نظارت مسئول بررسی و اتخاذ تصمیم می‌باشد.

ماده ۱۳) این آیین‌نامه در چهار فصل (۱۳ ماده و ۸ تبصره) به تصویب رسیده و از تاریخ ابلاغ آن، لازم‌الاجر می‌باشد.

